

ביאורים

הפילוסופים היו עסוקים בלתאר את האלוה בתארים שליליים. הקב"ה אינו גוף ולא דמות הגוף, אינו משתנה מחילופי המאורעות ואינו מתפעל. תפיסה זו טיהרה את העולם ממושגי האלילים אשר שיוו לאלוה תכונות אנושיות ככעס וכאכזריות. אך תפיסה זו טומנת בחובה גם סכנה גדולה. האלוהים הופך להיות קר ומנוכר, אלוהים אשר נוכח רק בשכלו של האדם. כך נוצר מרחק עצום בין הידיעה בדבר האלוהים לבין נוכחותו בחיי האדם. לכן אומר הכוזרי, שלאחר שהבנו שאין לקב"ה גוף, אנו חייבים עולם מלא דימויים ביחס לקב"ה. התגלות שמימית אשר מלאה בצבע ובצלילים, בהופעות ממשיות של ציורים ושל אירועים. רק באופן זה אלוהים הופך למשמעותי ולרלוונטי בחיים האנושיים. כל העולם הפנימי שלנו בנוי על מושגים שאנו קולטים אותם מבחוץ. היכולת לדבר על מושגים מופשטים היא על גבי המושגים שאנו פוגשים בעולם הזה. רק התגלות מוחשית של האלוה בונה אצל האדם מערכת מושגים ברורה ויחס ישיר לקב"ה. בנוסף לכך היא מפעילה בקרבו את כל עולם הרגש. במובן הזה 'תמונה אחת שווה אלף מילים'. בתמונה אפשר לראות פיסת חיים, ולפגוש מציאות עליונה שכל המילים לא יכולות לתאר אותה. עבודת ה' שלנו איננה רק ריגוש אינטלקטואלי (שכלי) אלא חוויית חיים שצריכה לסחוף את כל אישיותו של האדם. לכן חייבת להיות התגלות אלוהית מוחשית לאדם. זו הדרך היחידה שהאדם יבער באהבת ה' וישתוקק לקרבתו כל חיו.

הרחבות

כוחה של הראייה

תְּסַדֵּר לְבַבְיָא... בְּמָה שֶׁהוּא רוֹאֵה בְּפַעַם אַחַת בְּרִגְעֵ אֶחָד. במספר מקומות בתנ"ך מצינו שהראייה עושה רושם רב. כשרצה בלק שבלעם יקלל את ישראל, לקחו לראות את ישראל: "ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם" (במדבר כב, מא), וכפי שפירש שם הרמב"ן: "היה מעלה אותו במקום שיראנו, כדי שיתכוין אליו בקללתו ולא תפרד נפשו מהם, כי אלה מכחות הנפש להיות דבקה בעת הראייה, כידוע מענין החכמים (ב"ק קיז). דלו לי גבינאי דבעינא למחזייה, דלו ליה, יהב ביה עיניה ונח נפשיה" (ביקש שירימו את גבות עיניו כדי שיוכל לראות את האמורא שישב לפניו, הרימו אותם, נתן בו עיניו ומת).

הספורנו בפירושו לפסוק זה, מטביר שמטרת הראייה של בלעם הייתה: "כדי לתת עיניו בם". הספורנו משווה זאת לשתי ראיות אחרות הנמצאות בתנ"ך. האחת, ראייתו של אלישע הנביא. לאחר שריפא את מימי יריחו, זלזלו בו כמה נערים, ואמרו לו: "עלה קרח עלה קרח" (מלכים ב ב, כג), מה עשה אלישע? "ויפן אחריו ויראם ויקללם" (שם כד). השנייה הפוכה מהראשונה, ראייה לטובה - לפני מותו של משה נאמר: "ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני יריחו ויראהו ה' את כל הארץ" (דברים לד, א). מטרת הראייה הזו הייתה שמושה יברך לפני מותו.

שאלות לדין

מה המקום של תיאורו, קולנוע וכדומה בעבודת ה'?

איך צריך להתייחס לספרים כמו "המהפך", "צפונות התנ"ך" וכדומה בבניין האמונה?

הצורך בדמיון מוחשי

ד אָמַר הַפּוֹדֵרִי: הַאִין זֶה שְׂפָאָשֶׁר תִּשָּׁג בְּשִׁכְלֵ אֱלֹהִימוֹ וְאַחַדוֹתוֹ וְיִכְלָתוֹ וְיִדְעֵתוֹ, וְשֶׁהִכַּל מְאֵתוֹ, וְשֶׁהִכַּל צְרִיכִים לוֹ וְהוּא אֵינוֹ צָרִיךְ לָהֶם, תִּשָּׁג הִרְאָה מִפְּנֵי וְהֵאֱהָבָה לוֹ, וְלֹא נִצְטָרֵךְ לְהַגְשִׁמָּה הַזֹּאת?

ה אָמַר הַחֶבְרִי: זֹאת טַעֲנַת הַמְתַּפְּלֶסְפִּים, אֲךָ אֲשֶׁר נִרְאָה מִן הַנְּפֶשׁ הַאֲנוּשִׁית, שֶׁהִיא יִרְאָה בְּנוֹכְחוֹת דְּבָרִים מוּחְשָׁיִים מִפְּחִידִים מֵה שְׂאִינָה יִרְאָה פְּאָשֶׁר נִסְפָּר לָהּ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁהִיא חוֹשֶׁקֶת בְּצִוְרָה הַיָּפָה הַנוֹכַחַת, הַנִּרְאִית, מֵה שְׂאִינָה חוֹשֶׁקֶת פְּאָשֶׁר נִסְפָּר לָהּ עֲלֵיהָ. וְאֵל תִּתְּמִין לְמַתְחָפֶם אִם יִדְמָה שֶׁתִּמְשֹׁךְ לוֹ הַמְחַשְׁבָּה בְּרִצְפּוֹת וּבְסֻדָּר עַד שֶׁיִּשְׁיֵג אֶת כָּל הָעֵנְיָנִים הַצְּרִיכִים בְּאֱלֹהִים בְּשִׁכְלוֹ בְּלִבָּד, מִבְּלִי לְסַמֵּךְ עַל מוֹחְשׁוֹ, וּמִבְּלִי אֲשׁוּר בְּרִאִית מְשָׁל, אִם בְּמִלִּים אוֹ בְּכַתָּב אוֹ בְּצִוְרָה נִרְאִית אוֹ דְּמִיוֹנִית. הֲלֹא תִרְאָה שְׂאִינָה יְכוֹל לְהַשִּׁיג עֵנְיָנֵי תְּפִלְתָּהּ בְּמַחְשָׁבָה לְבָדָה בְּלִי קְרִיאָה, וְלֹא תוּכַל לְסַפֵּר עַד מֵאָה, לְמַשָּׁל, בְּמַחְשָׁבָה בְּלִבָּד בְּלִי דַבּוּר, כֹּל שֶׁפֶן אִם תִּרְצָה לְהַרְפִּיב אֶת הַמֵּאָה מִמְּנִינִים שׁוֹנִים, וְלֹא חַחוּשׁ אֲשֶׁר יִנְהַל אֶת הַסֵּדֶר הַשִּׁכְלִי הַזֶּה בְּמִשְׁלֵים וְדִמְיוֹיִים, לֹא הִיָּה מְנַהֵל. כִּי תִסְדֵּר לְנִבְיָא גְדֻלַּת ה' וְיִכְלָתוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ וְיִדְעֵתוֹ וְחַיִּיתוֹ וְתִמְיָדוֹתוֹ וְשִׁלְטוֹנוֹ, וְאֵי הַצְּטָרְכוֹתוֹ לְכָל וְהַצְּטָרְכוֹת הַכָּל אֵלָיו, וְנִבְדָּלוֹתוֹ וְקִדְשׁוֹתוֹ, בְּמָה שֶׁהוּא רוֹאֵה בְּפַעַם אַחַת בְּרִגְעֵ אֶחָד מֵעֲצָם הַצִּוְרָה הַהִיא הַנִּבְרָאת לוֹ וְהַדְרָה, וְהַתְּכַנּוּת וְהַפְּלִים הַמְזוּרִים עַל הַיְכָלָת, כִּי הַנְּטוּיָה וְהַחֶרֶב הַשְּׁלוּפָה וְהָאֵשׁ וְהַרוּחוֹת וְהַבְּרָקִים וְהַרְעָמִים הַמְשֻׁמְשִׁים בְּצוּיָיו, וְהַדַּבּוּר הַנוֹבֵעַ מִזֶּה בְּאַזְהָרוֹת, וְהוֹדְעַת מֵה שֶׁהִיָּה וְיִהְיָ, וְעַמִּידַת בְּנֵי אָנוּשׁ וְהַמְּלֶאכִים לְפָנָיו נִכְנָעִים, וְנִבְעִיעַת כָּל צְרִיכֵיהֶם מְאֵתוֹ, יִסְפִּיק לָהֶם וְלֹא יִחְסְרוּ, וְיִרִים הַשֶּׁפֶל וְיִשְׁפִּיל הָרֶם, וְיִפְשֹׁט יָדוֹ לְשָׁבִים וְיִקְרָא אֲלֵיהֶם "מִי יוֹדֵעַ יֵשׁוּב וְנַחֵם הָאֱלֹהִים", וְיִכְעַס וְיִקְצַף עַל הַרְשָׁעִים, מַעֲבִיר וּמְמַנֶּה, וְלִפְנֵי "אֵלֶף אֲלָפִין יִשְׁמְשׁוּנָה" וגו'. כֹּל זֶה וְהַדּוּמָה לוֹ יִרְאָה אוֹתוֹ הַנְּבִיא בְּהַרְף עֵין, וְיִהְיֶה הִרְאָה וְהֵאֱהָבָה תְּקוּעוֹת בְּנִפְשׁוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו, וְיִלֵּךְ חוֹשֶׁק וּמְשֻׁתָּק כֹּל יְמָיו וּמְיַחַל שִׁירָאָה אֵלָיו פַּעַם שְׁנִיָּה אוֹ שְׁלִישִׁית. וְכִבֵּר נְחָשְׁבוֹ לְשִׁלְמָה לְדָבָר גְּדוֹל שְׁתֵּי הַפְּעָמִים, כְּאֶמְרוֹ: "הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעָמִים". הִישָׁג כְּמוֹ זֶה לְפִילוֹסוֹף בְּמַחְשָׁבָתוֹ?

ו אָמַר הַפּוֹדֵרִי: לֹא יִתְכַן זֶה, כִּי הַמְּחַשְׁבָּה אֲמָנָם הִיא כְּסָפוֹר, וְאֵי אֲפָשֶׁר לְתַאֵר שְׁנֵי דְבָרִים בְּיַחַד, וְאֶפְלוּ הִיָּה אֲפָשֶׁר, אֵי אֲפָשֶׁר לְשׁוּמַע לְהַשִּׁיג שְׁנֵיהֶם יַחַד. כִּי הִנֵּה הַפְּרָטִים אֲשֶׁר אָרָאם מְהֵעִיר וְאֲנָשִׁיָּה בְּשַׁעָה אַחַת, לֹא יִכְלֵם חֲבוּר גְּדוֹל, וְכִבֵּר הַגִּיעָה לִי בְּעַת אַחַת אֲהָבָה לְעִיר אוֹ שְׁנָאָה, וְאֵלּוֹ הֵיוּ קוֹרְאִים זֹאת לְפָנָי מְחַבּוּר, לֹא הִיָּה נִכְנָס בְּנִפְשִׁי, וְהַמְּחַשְׁבָּה מְתַבְּלָבֶלֶת בְּמָה שֶׁיִּפְגְּעָנָה מִן הַהֲשַׁעְרָה וְהַדְּמִיּוֹן לְדְבָרִים שֶׁקָּדְמוֹ, וְלֹא יִתְבַּרֵּר לָהּ דְּבַר שָׁלֵם.

אשור - חיזוק. **ממנינים שונים** - מחיבור של כמה מניינים קטנים שספרת, שביחד הם מסתכמים למאה [הערת הרב שילת]. **הצטרבות הכל אליו** - כל המציאות זקוקה לה' שיקיימה. **הנובע מזה** - מן הצורה. **ישמשונה** - משרתים אותו. **שתי הפעמים** - שזכה בהם לגילוי נבואה. **לא יתכן זה** - הפילוסוף לא יגיע להשגת הבורא כפי שהנביא משיג. **כסיפור** - מורכבת מפרטים רבים הנקלטים בזה אחר זה. **בעת אחת** - בראייה אחת. **דברים שקדמו** - דעות קדומות.